

Η ελληνική γλώσσα και η θέση της στην παράδοση (Γιώργος Ξεινός, Γιατρός - Λογοτέχνης)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bit.ly/2fQgdsz>]

Κά-θε μια α-πό αυ-τές ε-ξέ-φρα-σε την ε-πο-χή της χω-ρίς να προ-δώ-σει την πα-ρά-δοση, αλ-λά και χω-ρίς αυ-τή να α-πο-τε-λέ-σει ά-κα-μπτο και α-νέν-δο-το νάρ-θη-κα.

Ξε-κι-νώ-ντας α-πό τον Ό-μη-ρο και φτά-νο-ντας ως τις μέ-ρες μας, η ελ-λη-νι-κή γλώσ-σα έ-χει προ-σφέ-ρει ε-ξαι-ρε-τι-κά δείγ-μα-τα χρή-σης του λό-γου. Η ι-στο-ρί-α του ελ-λη-νι-κού λό-γου εί-ναι κα-τά-με-στη α-πό πα-ρα-δείγ-μα-τα α-νυ-πέρ-βλη-της δια-τύπω-σης υ-ψη-λών φι-λο-σο-φι-κών δια-νο-η-μά-των, ρη-το-ρι-κής έκ-φρα-σης, ι-στο-ρι-κής κατα-γρα-φής, θε-α-τρι-κού και λυ-ρι-κού λό-γου, αλ-λά και νο-μο-θε-τι-κού και πο-λι-τι-κού λό-γου.

Α-να-τρέ-χο-ντας στον γλωσσ-σι-κό αυ-τό θη-σαυ-ρό, δια-πι-στώ-νει κα-νείς ό-τι οι κορυ-φώ-σεις του δεν εί-ναι τί-πο-τε άλ-λο πα-ρά η προ-σπά-θεια της κά-θε ε-πο-χής να κατα-στή-σει με την μέ-γι-στη κα-λαι-σθη-σί-α και κα-θα-ρό-τη-τα κα-τα-νο-η-τή στον κοινό άν-θρω-πο τη δε-σπό-ζου-σα σκέ-ψη και τον ε-πι-κρα-τού-ντα δια-λο-γι-σμό. Έ-τσι κα-θέ-να α-πό τα δείγ-μα-τα αυ-τά φέ-ρει α-νε-ξί-τη-λα τη σφρα-γίδα του και-ρού του· το ι-διαί-τε-ρο ε-κεί-νο ύ-φος που το κά-νει να ξε-χω-ρί-ζει α-πό πα-ρό-μοια και ο-μό-λογα άλ-λων ε-πο-χών. Εί-ναι αυ-τό α-κρι-βώς που το κα-θι-στά ε-ξέ-χον, αλ-λά ταυ-τό-χρο-να και α-νε-πα-νά-λη-πτο. Για-τί πώς στ' α-λή-θεια θα φά-ντα-ζε – παρ' ό-λο που ε-πιχει-ρή-θη-καν πα-ρό-μοια – έ-νας εκ-κλη-σια-στι-κός ύ-μνος στο ύ-φος μιας αρ-χαί-ας τρα-γω-δί-ας[2] ή πώς θα μπο-ρούσε να α-πο-δο-θεί η ε-ρω-τι-κή διά-θε-ση ή η-ρω-ϊ-κή διά-θε-ση ε-νός δη-μώ-δους του 18^{ου}-19^{ου} αιώ-να στην κοι-νή αλε-ξαν-δρι-νή; Ο Θού-ριος του Ρή-γα στη γλώ-σα των ο-μη-ρι-κών ε-πών; Κι αν γι-νό-ταν ποιος α-πό τους συ-γκαι-ρι-νούς α-κρο-α-τές θα μπο-ρού-σε να α-ντα-πο-κρι-θεί σ' αυ-τό, και πώς;

Ε-κεί-νο που γνω-ρί-ζου-με με βε-βαιό-τη-τα, εί-ναι πως κα-τά και-ρούς άλ-λο-τε δόκι-μα και άλ-λο-τε α-δό-κι-μα ε-πι-χει-ρή-θη-κε η έκ-φρα-ση σε πα-ρελ-θό-ντα γλωσσ-σι-κά πρό-τυ-πα. Αλ-λά κι ό-ταν α-κό-μα το α-πο-τέ-λε-σμα ή-ταν ε-πι-τυ-χές έ-ως και ε-ξαι-ρε-τι-κά ε-πι-τυ-χές α-πό πλευ-ράς χρή-σης του λό-γου και δια-τύ-πω-σης, τα κεί-με-να έ-μει-ναν στο πε-ρι-θώ-ριο της κοι-νω-νί-ας που συ-νέ-χι-ζε τη ζω-ή της υ-πα-κού-ο-ντας στους κα-νό-νες της ε-ξέ-λι-ξης. Οι ε-ξαι-ρε-τι-κές – ό-σες και αν υ-πήρ-ξαν – αυ-τές ε-ξαι-ρέ-σεις χω-ρίς να χά-νουν

την γραμ-μα-το-λο-γι-κή και αι-σθη-τι-κή τους α-ξί-α, έ-μει-ναν έ-ξω α-πό τον βη-μα-τι-σμό της ε-πο-χής κα-τά την οποί-α πα-ρου-σιά-στη-καν και προ-σπε-ρά-στη-καν.

Στο συ-να-πά-ντη-μα των πα-ρα-τε-ταγ-μέ-νων στη δια-δρο-μή της γλωσ-σι-κής μας ι-στο-ρί-ας, α-νά ε-πο-χή α-να-ρίθ-μη-των α-ρι-στουρ-γη-μά-των, α-να-κα-λύ-πτε-ται και δια-πιστώ-νε-ται ένας α-ναλ-λοί-ω-τος κα-νό-νας ή-θους ο ο-ποί-ος, α-νά-λο-γα με τις α-παι-τή-σεις των και-ρών προσ-διο-ρί-ζει το γλωσ-σι-κό ύ-φος, που κα-θι-στά ε-πα-γω-γό και α-ποτε-λε-σμα-τι-κό το όρ-γα-νο της ε-πι-κοι-νω-νί-ας. Μια ε-σώ-τε-ρη και βα-θύ-τε-ρη λει-τουρ-γί-α ε-νός στα-θε-ρού τρό-που θε-ώ-ρη-σης του κό-σμου και ε-πι-θε-ώ-ρη-σης των φαι-νομέ-νων, πα-ρέ-χει στην ε-κά-στο-τε ε-πο-χή το μέ-τρο και το ύ-φος της έκ-φρα-σής της, που της προσ-δί-δουν την ι-διαι-τε-ρό-τη-τά της χω-ρίς ό-μως να την α-πο-κό-πτουν από τον κορ-μό του δέ-ντρου, στον γε-νε-τι-κό κώ-δι-κα του ο-ποί-ου υ-πα-κού-ει και ο ο-ποί-ος προ-κα-θο-ρί-ζει τις όποι-ες προ-σαρ-μο-γές και με-ταλ-λα-γές της.

Α-πό τη μια ο η-θι-κός κα-νό-νας του τρό-που, ο ο-ποί-ος προσ-διο-ρί-ζει εκ των προτέ-ρων την καλ-λιέ-πεια και την κα-θα-ρό-τη-τα του λό-γου και α-πό την άλ-λη η α-να-γκαιό-τη-τα των δια-δο-χι-κών βιο-τι-κών με-τα-βο-λών και με-τα-μορ-φώ-σε-ων, που α-παιτούν την οι-κο-δό-μη-ση ε-πα-γω-γών διό-δων ε-πι-κοι-νω-νί-ας, ο-ριο-θε-τούν και προ-διαγρά-φουν τη με-τε-ξέ-λι-ξη της γλώσ-σας. Α-πό τη μια η πα-ρά-δο-ση, ο α-ξια-κός κώ-δι-κας, βέ-βαιος και α-τα-λά-ντευ-τος και α-πό την άλ-λη η ρο-ή και διαρ-κής αλ-λα-γή του κό-σμου.

Α-ξί-ζει εν προ-κει-μέ-νω η πα-ρα-πο-μπή στον Α-λέ-ξαν-δρο Πα-πα-δια-μά-ντη, έ-να συγ-γρα-φέ-α με βα-θύ και δρα-μα-τι-κό, θα έ-λε-γα, γλωσ-σι-κό αί-σθη-μα.

Με-τα-γρά-φω ε-δώ δύ-ο α-πο-σπά-σμα-τα α-πό το γνω-στό-τα-το δι-ή-γη-μά του «Στο Χρι-στό στο κά-στρο».

.....

Α) «Ε-κεί ε-πά-νω, πριν διέλ-θω-σι την γέ-φυ-ραν, α-πό την σι-δε-ρό-πορταν του Κά-στρου η-κού-σθη-σαν φω-ναί:

“Ποιοι εί-στε; Ποιοι εί-στε;”

Και α-ντή-χη-σε βα-ρύς ο τριγ-μός των ε-σκω-ρια-σμέ-νων στρο-φέ-ων, ως να ε-δο-κί-μαζέ τις να κλεί-ση έ-σω-θεν την σι-δη-ράν πύ-λην. Η-κού-σθει δε και μι-κρός κρό-τος, ως της υ-ψώ-σε-ως σκαν-δά-λης του-φε-κί-ου. (τυ-φε-κί-ου)

“Κα-λοί! Κα-λοί! Πα-τριώ-τες!” α-πή-ντη-σεν ο μπάρ-μα-Στε-φα-νής και συγ-χρό-νως δια του βλέμ-μα-τος ε-συμ-βου-λεύ-ο-το τον πα-πάν.

“Μπα! Αυ-τή εί-ναι η φω-νή του α-δερ-φού μου” α-νέ-κρα-ξεν ο Βα-σί-λης της Μυ-λω-νούς.

Και εί-τα ε-ντεί-νας την φω-νήν:

“Αρ-γύ-ρη ε-γώ εί-μαι! ” ε-φώ-να-ξε».

(συνεχίζεται)

[2] Ε-δώ θα μπο-ρού-σε να υ-πο-μνη-σθεί η ε-πι-τυ-χη-μέ-νη πα-ρά-φρα-ση σε η-ρω-ϊ-κό ε-ξά-με-τρο του Νι-κο-δή-μου Α-γιο-ρεί-του της Ευαγ-γε-λι-κής πε-ρι-κο-πής του Κα-τά Ιω-άν-νη Ευαγ-γε-λί-ου, που δια-βά-ζε-ται στον Ε-σπε-ρι-νό του Πά-σχα και της ο-ποί-ας το ά-κου-σμα τό-σο ξε-νί-ζει.